

MENNESKEMUREN

Maya har rod i de skulpturer, som er udgravet på øen Jaina år 600-950, og de er, i modsætning til de mere stiliserede maya-figurer fra fastlandet, kendetegnet ved et mere naturalistisk udtryk, der gengiver afdødes sociale rang og funktion i samfundet. I årene 200-950, den klassiske periode inden for Mayakulturen, regnes kulturen for den mest avancerede med særligt fokus på arkitektur.

Habakuk er gammeltestamentlig profet, som fortvivles over grusomheden og den måde, hvorpå den kristne Gud tilsyneladende forlader grusomme menneskers handlinger. Han er afbildet i en af den tidlige renessances mest berømte skulpturer af samme navn, skabt af Donatello i 1425 til domkirken i Firenze.

Sinne, med hestehale og hænderne solidt begravet i bukselommerne, er den af figurerne med direkte fodfæste i nutiden og måske også den eneste med direkte forbindelse til fremtiden. Bjørn Nørgaard har gengivet hende i frontalt stående position med fremadrettet blik, og selv om han har fanget hende i et øjeblikstilstand, er det som om, Sinne hvert øjeblik er på vej videre. Dynamikken mellem stilstand og bevægelse styrker nuet, som i et flygtigt øjeblik holder hende fastholdt. Bjørn Nørgaards egen steddatter er forlæg for figuren.

Den døende Slave afslutter rækken af skabninger på Menneskemuren og er en direkte pendant til Michelangelos marmorskulptur af samme navn fra 1513-16. Det enestående linjeforløb, der gennemløber skulpturen genkendes i Bjørn Nørgaards skulptur, men hvor Michelangelos Slave forekommer at inkarnere den platoniske ide skønhed, er Bjørn Nørgaards slave mere jordisk og mere menneskelig i sin fremtoning.

Monumentet er en drøm, en drøm om et billede, ét billede, som er stærkt nok til at være enkelt, og alligevel stort nok til at være mangfoldigt.

Bjørn Nørgaard

En menneskemur er kommet til byen. Den ankom stykvis, i kasser, en vinterdag, hvor sneen lå tyk og jorden hård. Nu står den her og favner forbipasserende, mens den spejder ud over by og fjord, som om den aldrig havde bestilt andet. Men det har den, Menneskemuren. Den har rejst vidt og bredt siden den første gang stod opført på Guggenheim i New York i 1982, siden Philadelphia, så Los Angeles, tilbage til Danmark foran Statens Museum for Kunst, hvor den stod opført 1984-1995 og så nu, lige her, foran Horsens Kunstmuseum, hvor den i hvert fald bliver stående de næste 75 år.

Selve muren er opført i krenitfiberbeton og muret op på stedet. Relieffer på murens for- og bagside er bemalet. Muren udgør i sin grundform et cirkeludsnit og i opstalt forløber murens overlægges i to symmetriske nedadgående forløb, der skræner nedad og ind mod et over fem meter højt søjleparti, som udgør murens midterakse. Murens overlægges indtages af tretten keramiske figurer, som er udført i glaseret stentøj, ca. to meter høje. De syv meter høje søjler ved murens endepartier er i udskåret træ.

Bjørn Nørgaards Menneskemuren er kommet til byen og med den et stykke kulturhistorie, et stykke af eet menneskes historie og et stykke af alle menneskers historie. På en og samme tid rummer den noget afgrænset samtidig med, at monumentet emmer af noget, der vil ud over sine bredder. En urkraft som ikke er til at styre, men også en konstruktion der holder sig selv i spænd. Et stykke civilisation som kommer til udtryk i den orden og i den af- og begrænsning, en mur nu engang ønsker at formidle, og en vildskab som foruden at kendetegne flere af figurerne også udtrykkes gennem materialernes råhed og styrke. Og et helt andet sted, nemlig i sit stilistiske udtryk, hvor traditioner, materialer og stilarter slippes fri, samtidigt.

Menneskemuren minder os om, hvor rig verden er. Rig, ikke på trods af, men på grund af den forskellighed og variation der udspiller sig på tværs af alle tider og i alle tider. Den minder os om, hvor rige vi selv er i kraft af vores egen sammensatte natur. Den står der og favner os uden at slå ring om os, og er en hyldest til mangfoldigheden og forskelligheden i verden og i os selv.

STENTØJSFIGURERNE – GENNEMGANG FRA VENSTRE MOD HØJRE

Den nøgne kvindefigur er taget ud af Matisse's Le Luxe I og II i 1907-08. Bjørn Nørgaard har foretaget nogle enkelte stilbrud, bl.a. i kvindens positur, hvor linjen fra skulder til skulder, stik imod klassiske forskrifter, går parallelt med linjen mellem hofterne. Tilførslen af den 3. dimension i skulpturen virker så meget desto stærkere i kontrasten til Matisse's flademaleri.

Assurbanipal, assyriske konge som regerede 668-627 f. Kr., står frontalt iført præstekjole og bærende en kurv over hovedet. Forlægget, en babylonisk stele fra 655 f. Kr. som sandsynligvis har tjent som grundsten til babylonisk tempel, beretter om Assurbanipal som konge og menneske. Babylonien under Assurbanipal var politisk og kulturel stormagt.

Yaksi er navnet på 3. figur, og hun stammer fra Indien med en historie, der rækker helt tilbage til 2500 f. Kr. Hun er træets ånd, og Bjørn Nørgaards udgangspunkt for skulpturen er en lille elfenbensfigur, fundet under udgravningerne af Pompeji. Yaksi inkorporerer på en og samme tid det sanselige og det åndelige, det menneskelige og det guddommelige.

Bena Lulua troner med hovedet hvilende i hænderne i en frontal, tæt og afbalanceret komposition. Bjørn Nørgaard har ladet sig inspirere af en 14 cm høj træfigur udført af en kunstner inden for Bena Lulua-stammen i det tidligere Belgisk Congo. Figuren er en hampe- eller tobaksmortel, altså et konkret redskab, men dens funktion er også stærkt symbolsk og forbinder mennesker med guddommelig kraft og vitalitet.

Den Farnesiske Herakles/Herkules med kølle og tyrenakke indtager pladsen som den sidste figur i murens venstre side. Den græske helt og halvgud, søn af Zeus, repræsenterer en af verdens største helteskikkelser, dels i kraft af sin enorme styrke, virilitet og frygtløshed, men måske også i kraft af de modsætningsforhold, der

kendetegner ham. Herakles er en sammensat figur, og hans motiver er ikke altid af entydig ædel karakter. Menneskemurens Herakles tager afsæt i Glykons marmorstatue Herkules Farnese fra 2. årh. f. Kr. efter originalt bronzeværk af Lysippos i 4. årh. f. Kr.

Slangekvinden, Abemanden og Elefantkvinden har fået plads på Menneskemurens søjleparti i midten, hvor de hævende sig op over omgivelserne hilser på os, folket. Særligt bemærkes Abemanden, der som den eneste af alle murens skabninger vender sig direkte appellerende ud imod os. Fælles for de tre figurer er, at de foruden sammensætningen af dyr og menneske tillige fremstår som hybrider mellem symboler, epoker, religioner og stilarter. Inden for kristendommen er slangen den forførelses satan, der lokker mennesket til syndefald. Hinduisterne derimod tillægger slangen guddommelig status med lykke og frugtbarhed som symbolske kendetegn. Også elefanten og sammensætningen af elefant og menneske er genstande for forskellige symbolske betydninger, alt efter inden for hvilken kultur og epoke, vi bevæger os. Livskraft og visdom knytter sig som to gennemgående træk, og selv om de træk også udgør elementer i Bjørn Nørgaards elefantkvinde, så er humoren og koketteriet lige så store væsenstræk. Figurens motiv tager afsæt i den indiske skulptur Ganesha, som gengiver elefantguden med menneskekrop og elefanhoved. Bjørn Nørgaards slangekvinde har stilistisk forlæg i ægyptiske og sydeuropæiske lerskulpturer fra perioden 4000-3000 f. Kr., der genkendes på nedtoningen af kroppens attributter og detaljer til fordel for de opstrakte arme og en stærk betoning af formen. Abemanden med høj hat og sribet tøj formår alene i sin fremtoning at vække vores undren og nysgerrighed. Han er sjov og alvor på en og samme tid, den kultiverede herre over for urmennesket, penge og magt over for humoren og det uhøjtidelige. Samtidig er han den figur, om hvilken 12 figurer centrerer sig, han er i det lys at sammenligne med Jesus, den guddommelige kødeliggørelse i aben, manden og hvad der nu ellers følger. Abemandens stilistiske motiv peger i retning af den guddommelige Hanuman, som inden for indisk mytologi modsvarer den græske Herakles og den romerske Herkules.

Dyden møder vi i murens andet sidestykke på den plads, der modsvarer Herakles' i venstre side. Motivet er hentet fra Albrecht Dürers maleri "Herkules på Skillevejen" fra 1498/99. Den kæp, vi ser Dyden hæve til slag, har til formål at afstraffe Lasten, Dydens smukke rival og modsætning. I Dürers maleri træder Herkules ind og afværger slaget. Selv om Herkules ifølge mytologien vælger Dyden, er valget ikke et ensidigt valg ligesom kærligheden og længslen måske heller ikke er det, hvis man skal tro historien i Dürers maleri.